

La sortida d'estudi a Capellades (13 de novembre de 1993)

Narcís RUCABADO i FRANQUESA

Aquesta visita a Capellades quedarà com una fita en el nostre record, per l'homenatge que el M. Il·lm. Ajuntament de la vila i poble de Capellades va retre al Dr. Lluís Solé i Sabarís, nat a Gavà (Baix Llobregat), capelladí d'adopció, i mort i enterrat en aquesta vila, el mes de juliol de 1985.

Ja durant les visites preparatòries de l'excursió, es féu avinent a l'Il·lm. Sr. Alcalde, que aquesta visita a Capellades, entre altres coses de caire geogràfic, geològic, històric, econòmic, etc., en tenia una de caire emotiu pel que fa a la nostra entitat, ja que al cementiri municipal descansen les despulles de qui fou il·lustre president de la SC de Geografia, el Dr. Lluís Solé i Sabarís.

Entenent el nostre interès i la nostra proposta que la visita tingués un caire d'homenatge i donat que el consistori tenia en projecte un memorial a l'il·lustre científic, el Ple de l'Ajuntament va prendre l'acord de materialitzar aquest projecte en un monument, un jardí i una font, i que la inauguració coincidís amb el dia de la visita de la SC de Geografia, fets, tots plegats, que agraiïm ben sincerament.

Per tal de seguir cronològicament tots els fets que s'esdevingueren durant la jornada, assajarem de comentar-los tal com es van succeir; així en donarem constància i en recordarem els agradables moments que vam viure.

Una quarantena de socis i amics de la SC de Geografia sortírem de Barcelona amb autocar, via Martorell-Piera-Capellades; ens aturarem ja prop d'aquesta darrera vila, al coll de Frigols, situat a la carretera de la Torre de Claramunt, i pujàrem al **turó de la Torre Nova**, també anomenat Roca d'en Batista, des d'on es gaudeix d'una magnífica panoràmica de Capellades i la seva rodalia. En aquest indret, el professor **Joan Tort i Donada**

explicà la geografia de l'entorn, especialment els aspectes geològics relacionats amb l'aquífer confinat multicapa Carme-Capellades i la falla de l'Anoia, els condicionants de l'emplaçament de la vila i del desenvolupament de la indústria paperera de la comarca, i l'establiment de l'home prehistòric al cingle del Capelló. El professor Tort explicà com les surgències de la vila, la riera de Carme i el Riudebitlles, i el camí -el camí ral d'Aragó- foren els factors claus del desenvolupament de la contrada.

Després, ens traslladàrem a casa de la Sra. **Concepció Sugranyes de Franch**, vídua de Solé i Sabarís, on fórem obsequiats amb un esmorzar amb coca, xocolata i cafè. Aquí, el Sr. **Marc-Aureli Vila i Comaposada** féu una glossa a l'amistat del seu pare, el nostre recordat mestre Pau Vila, amb la família Solé-Sugranyes.

Després del refrigeri, anàrem al **Museu-Molí paperer**. Aquest museu, que forma part de la xarxa de Museus de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya, és l'únic sobre paper de tot l'Estat espanyol; el Museu-Molí és seu i emblema per la seva significació històrica, ja que enguany s'acompleixen vuit-cents anys de l'elaboració de paper a Catalunya, raó per la qual el Museu-Molí i l'Associació d'Estudis Històrics Paperers preparen una sèrie d'actes per commemorar tal efemèride. Al Museu-Molí, el mestre paperer Sr. Joan Farriol ens donà interessants explicacions sobre l'evolució històrica de la paraula escrita en la ceràmica, en el pergami i en el paper, i sobre la introducció d'aquest darrer a Catalunya i a Europa. Al soterrani, el Sr. Farriol féu una demostració pràctica del mètode manual de fabricació de paper i de la seva manipulació posterior, fins deixar-lo a punt de ser comercialitzat.

Seguidament, ens traslladàrem a la **cinglera del Capelló**, on visitàrem l'**Abric Romaní**. El jaciment, que per la seves característiques permet d'aplicar diversos mètodes de datació, conté elements de tot el Paleolític mitjà; aquest període, que se situa entre els 100.000 i els 40.000 anys, és poc conegut, cosa que atorga un caràcter excepcional a l'Abric Romaní, per la quantitat i qualitat d'informació que conté; només cal recordar que el Sr. Eudald Carbonell, localitzà a Capellades la segona eina de fusta més antiga del món. A l'Abric Romaní, fórem acompanyats pels arqueòlegs responsables de les excavacions, els srs. **Raül Bartrolí** i **Artur Cebrià**, que ens donaren clares explicacions de l'estratigrafia del jaciment i ens ensenyàren un seguit d'estrils trobats *in situ*.

A la una del migdia, als **jardins del carrer Garbí** de Capellades, els Srs. **Lluís Castells**, Alcalde de la vila, **Vicenç Biete**, president de la SC de Geografia, **Enric Freixa**, president de la Reial Acadèmia de Ciències, i **Hilari Sanz**, comissionat de relacions exteriors del Centre Excursionista de Catalunya, pronunciaren sengles parlaments que glossaren la figura del Dr. Lluís Solé i Sabarís. Seguidament, es descobrí el monument en homenatge del Dr. Solé, dissenyat per l'escultor **Joan Escala**. Aquest moment fou emocionant per a tot el públic assistent, sobretot quan el sr. Alcalde en llegí la dedicatòria: **«Dr. Lluís Solé i Sabarís, estudiós de la terra i defensor fidel del país»**

La vila de Capellades donà, així, testimoni perenne del seu agraïment al mestre i científic, pels seus lligams afectius envers la vila i per la seva col·laboració en els estudis geològics que culminaren amb la portada d'aigües al poble des de la font Cuitora. La vila de Capellades, en recordar el seu fill il·lustre, amb un símbol que l'ennobleix, esdevé acreedora de la nostra gratitud.

Acabat l'acte, els membres de la SC de Geografia i les autoritats assistents ens traslladarem en un cèntric restaurant, per tal de fraternitzar en un dinar de germanor.

Després, a la tarda, férem cap a la fàbrica de paper de **Cal Tort**, situada a la ribera de la riera de Carme, al terme de la Pobla de Claramunt. Aquí, el director de la fàbrica ens explicà el procés mecanitzat d'elaboració del paper i donà aclariment a totes les qüestions que se li formularen. A l'interior de la instal·lació, observàrem el funcionament de la màquina que actualment produeix paper especial per a filtres industrials i domèstics i poguérem fer-nos càrrec de la diferència entre paper artesanal i mecanitzat.

L'últim acte de la jornada tingué lloc a la **sala d'actes del Museu-Molí**, amb conferències a càrrec dels Srs. **Josep Riba i Gabarró**, del Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada, que parlà dels *Aspectes antics i moderns de les indústries tèxtils, metal·lúrgiques i mineres de la conca de l'Anoia*, **Miquel Gutiérrez i Poch**, historiador i arxiver municipal de Capellades, que féu una exposició sobre els *Motius de la pervivència de la fabricació manual de paper a Espanya els segles XIX i XX*, i **Joan Tort i Donada**, professor de la Universitat de Barcelona i consoci de la SC de Geografia, que dissertà de *Lluís Solé i Sabarís, aproximació a una visió creativa de la geografia*.

Després d'un curt, però interessant col·loqui, deixàrem amb recança la vila de Capellades, que tan gratament ens havia rebut i que amb tanta satisfacció per a tothom va saber donar testimoni perenne del seu reconeixement al Dr. Lluís Solé i Sabarís.

* * *

Tal com va suggerir *La Miranda*, revista local de Capellades, en un article publicat sobre aquesta efemèride, assajarem de fer una interpretació molt personal del simbolisme del monument i de l'extracció de la seva projecció en el temps i l'espai.

En principi, cal remarcar que el monument, la font i el jardí, han estat ubicats al carrer Garbí, indret encertat si pensem en el nom del carrer, que correspon a un vent que al Principat bufa del SW i que a Capellades, a les tardes xardoroses d'estiu, porta un alè refrescant i vivificador a l'esperit embotit per la calor. Aquesta referència climàtica esdevé important si pensem que el Dr. Lluís Solé i Sabarís, mobilitzat durant la Guerra Civil, formà part de l'equip de meteorologia militar de l'exèrcit republicà.

El monument és fet d'una pilastra de pedra calcària, formant cartel·la a la part superior, que sosté un còdol de riu, de granit, aplanat a la cara frontal i polit com el marbre, on hi ha gravada la dedicatòria ja esmentada. Tota la pilastra té obrats quatre solcs que simbolitzen les quatre barres catalanes. Al peu, unes plaques de travertí —pedra de turo—, serrat, fant de suport del monument.

La dura pedra simbolitza la fermesa de les conviccions, entre les quals el seu esperit religiós, i el nivell dels estudis científics del Dr. Solé. La projecció de la pilastra, amb l'empremta de les quatre barres, rememora la seva catalanitat de soca-rel; i la cartel·la avançada representa el seu esforç i el seu temperament equilibrat.

El còdol de granit, fa referència a l'aflorament granític de Capellades-Vallbona-la Fou, on ha causat la formació d'un meandre al riu Anoia. Aquest aflorament, anomenat plutó de Vallbona-Capellades, s'esdevingué quan els moviments orogènics que configuraren la falla de l'Anoia i que provocaren el capbussament de les pissarres que retenen l'aquífer. La inscripció dedicada al Dr. Solé que hi ha gravada al còdol ens recorda, doncs, que una part de la seva relació amb la vila es materialitzà en els estudis de caràcter geològic.

El monument queda ancorat en una base travertínica. El travertí, present a tot Capellades i rodalia —a les cases, als jardins, a l'església, a la cinglera del Capelló—, és una pedra calcària sedimentària que en arrencar-se de la pedrera és feble, però que s'endureix en contacte amb l'ambient, perquè perd la humitat que conté. El travertí simbolitza, en aquest cas, la feblesa del nostre ésser, que esdevé fort amb els embats i l'aspror de la vida. La seva presència en les construccions, que així esdevé perenne, ens fa avinent com el record de la figura del Dr. Solé perdura entre nosaltres.

La font, que raja fresca i abundant, acaba de retre testimoni al geòleg que tant treballà per portar les aigües a la vila. Finalment, el jardí, amb margalló i grisàsies, recorda el massís del Garraf, proper a Gavà, lloc de naixença del Dr. Solé.

Tothom qui hagi conegut el Dr. Lluís Solé i Sabarís podrà trobar molts simbolismes en cada detall del monument i del seu entorn. Si hi aneu i el veieu, no deixeu de continuar-hi recopilant-ne semblances.

L'alcalde de Capellades, sr. Lluís Castells, durant el seu parlament en la inauguració del monument en homenatge al Dr. Lluís Solé i Sabarís. Fotografia de Roger Sanromà.

El president de la Societat Catalana de Geografia, sr. Vicenç Biete, durant el seu parlament. Fotografia de Concepció Sugranyes.

Vista panoràmica dels assistents a l'acte. Fotografia de Concepció Sugranyes.

Sessió acadèmica celebrada a la sala d'actes del Museu-Molí de Capellades. D'esquerra a dreta, sr. Josep Riba i Gabarró, sr. Miquel Gutierrez i Poch, sr. Lluís Castells, sr. Vicenç Biete i Farrè i sr. Joan Tort i Donada. Fotografia de Narcís Rucabado.